

A Phenomenological Study of Girl Teenagers' Experience on Environmental and Social Factors Underlying Sexual Abuse

Zahra Mohammadi¹ , Mahmoud Goudarzi^{2*} , Khodabakhsh Ahmadi³ , Hamzeh Ahmadian⁴ , Seyed Mehdi Saberi⁵

1. Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran. Email: z774@ymail.com
2. Corresponding Author, Department of Family Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran. Email: mahmoud.goudarzi@iau.ac.ir
3. Behavioral Sciences Research Center, Lifestyle and Spiritual Health Research Center, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: kh_ahmady@bmsu.ac.ir
4. Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran. Email: ahmadian@iausdj.ac.ir
5. Department of Psychiatry, Forensic Medicine Research Center, Forensic Medicine Organization, Tehran, Iran. Email: saberi_mdsaberi_md@lmrc.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received: 22 Jul 2022
Revised: 13 May 2023
Accepted: 28 May 2023
Online Published: 18 Dec 2024

Keywords:
Adolescents, Environmental and Social factors, Girls, Sexual Abuse, Underlying Factors.

ABSTRACT

The present study analyzes the underlying factors in the phenomenon of sexual abuse based on the experience of victim teenagers. The research approach was qualitative with a phenomenological strategy. The Research population included teenage girls who experienced sexual abuse in Tehran in the 2022-2023 academic year. There were 14 girls among the victims of harassment and sexual abuse referred to the forensic medicine of Tehran selected with purposeful sampling method of critical cases. Based on theoretical saturation, a semi-structured interview was a data collection tool. It is implemented in a textual manner to identify concepts and phenomenological categories for analysis. The data analysis method was through inductive content analysis. The Findings showed that the main factors in the phenomenon of sexual abuse based on the experience of teenagers who are victims of this phenomenon are (1) environmental factors (unfaithful friends, drug use, experience of friendship with the opposite sex, poor education, and unhealthy environment) and (2) social factors (gender discrimination, promise of marriage, and sexual violence). These actions and policies suggested including educational and media culture, healthy social and school environment to avoid drug use, awareness among teenagers about sexual issues, the skill of not lying and not being deceived by promises, deception, choosing suitable friends, and neutralizing false information from peers and friends, and measures to reduce gender discrimination and sexual violence in society, family, and school.

Cite this article: Mohammadi, Z., Goudarzi, M., Ahmadi, Kh., Ahmadian, H., & Saberi, S. M. (2024). A Phenomenological Study of Girl Teenagers' Experience on Environmental and Social Factors Underlying Sexual Abuse. *Journal of Applied Psychological Research*, (In Press). doi: 10.22059/japr.2023.346071.644323

Publisher: University of Tehran Press © The Author(s).
DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.346071.644323>

مطالعه پدیدارشناختی تجربه دختران نوجوان

از عوامل محیطی و اجتماعی زمینه‌ساز سوءاستفاده جنسی

زهرا محمدی^۱، محمود گودرزی^{۲*}، خدا بخش احمدی^۳، حمزه احمدیان^۴، سید مهدی صابری^۵

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند، سنجند، ایران. رایانامه: Z774@ymail.com
۲. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه مشاوره خانواده، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند، سنجند، ایران. رایانامه: mahmoud.goudarzi@iau.ac.ir
۳. استاد، مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله، تهران، ایران. رایانامه: kh_ahmady@bmsu.ac.ir
۴. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند، سنجند، ایران. رایانامه: ahmadian@iausdj.ac.ir
۵. دانشیار، گروه روان‌پزشکی، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، سازمان پزشکی قانونی کشور، تهران، ایران. رایانامه: saberi_mdsaberi_md@lmrc.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۳۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۲/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷

تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۳/۰۹/۲۸

کلیدواژه‌ها:

دختران، سوءاستفاده جنسی، عوامل زمینه‌ای، نوجوانان، عوامل محیطی و اجتماعی.

پژوهش حاضر به تحلیل عوامل زمینه‌ای در پدیده آزار جنسی بر اساس تجربه نوجوانان قربانی می‌پردازد. رویکرد پژوهش کیفی با استراتژی پدیدارشناسی بود. جامعه پژوهش شامل دختران نوجوانی بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در شهر تهران مورد آزار جنسی قرار گرفتند. ۱۴ دختر از قربانیان آزار و اذیت و آزار جنسی مراجعه کننده به پزشکی قانونی تهران با روش نمونه گیری هدفمند موارد بحرانی، انتخاب شدند. مصاحبه نیمه ساختاریافته بر اساس اشباع نظری، ابزار گردآوری داده‌ها بود که به صورت متنی برای شناسایی مفاهیم و مقولات پدیدارشناختی برای تجزیه و تحلیل پیاده سازی شد. روش تحلیل داده‌های تحقیق از طریق تحلیل محتوای استقرایی انجام شد. یافته‌ها نشان داد که عوامل اصلی پدیده آزار جنسی بر اساس تجربه نوجوانان قربانی این پدیده شامل از (۱) عوامل محیطی (دوستان ناباب، مصرف مواد مخدر، تجربه دوستی با جنس مخالف، ضعف آموزشی، و محیط ناسالم) و (۲) عوامل اجتماعی (تبعیض جنسیتی، وعده ازدواج، و خشونت جنسی) هستند. این اقدامات و سیاست‌های پیشنهادی شامل فرهنگ‌سازی آموزشی و رسانه‌ای، سالم‌سازی محیط اجتماعی و مدرسه برای اجتناب از مصرف مواد مخدر، آگاهی‌بخشی به نوجوانان در ارتباط با مسائل جنسی، مهارت نه گفتن و فریب نخوردن از وعده‌های فریبنده، انتخاب دوستان مناسب و خنثی کردن اطلاعات نادرست همسالان و دوستان ناباب، و تدابیری برای کاهش تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی در جامعه، خانواده و مدرسه هستند.

استاد: محمدی، ز، گودرزی، م، احمدی، خ، احمدیان، ح، و صابری، س. م. (۱۴۰۳). مطالعه پدیدارشناختی تجربه دختران نوجوان از عوامل محیطی و اجتماعی زمینه‌ساز

سوءاستفاده جنسی. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، (در حال انتشار). doi: 10.22059/japr.2023.346071.644323

ناشر: انتشارات دانشگاه

© نویسندگان.

تهران

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.346071.644323>

۱. مقدمه

سوء استفاده جنسی از کودکان^۱ (CSA) یک تجربه نامطلوب گسترده است که اثرات مخرب متعددی در طولانی مدت دارد و بر سلامت روانی، جنسی و جسمی بازماندگان تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، ممکن است عملکرد بین فردی را مختل کند و با افزایش خطر قربانی شدن مجدد همراه باشد (هیبرت و همکاران^۲، ۲۰۲۱). کودکان و نوجوانانی که تجربه سوء استفاده جنسی را داشتند، مهم‌ترین راه برای آشنایی با تجربه و شناسایی آسیب‌های سوء استفاده جنسی بوده‌اند. سوء استفاده جنسی تأثیرهای ژرفی در بلندمدت و کوتاه‌مدت بر کارکردهای روان‌شناختی کودکان و نوجوانان دارد (خدایاری فرد و عابدینی، ۱۳۸۸). رفتاردرمانی شناختی^۳ (CBT) با تمرکز بر تروما که به کودکان ارائه می‌شود و مراقبان آنها را درگیر می‌کند ممکن است برخی از علائم سلامت روان مرتبط با تجارب سوء استفاده جنسی را کاهش دهد (مکتاویش و همکاران^۴، ۲۰۲۱). سوء استفاده جنسی روی بعضی کودکان و نوجوانان تأثیری ندارد و حدود یک سوم آنها نشانه روشنی بروز نمی‌دهند، اما پژوهش‌ها نشان داده که نشانه‌های بالینی کودکانی که از آنها سوء استفاده شده، از کودکانی بیشتر است که مورد سوء استفاده قرار نگرفته‌اند (سادوک و همکاران^۵، ۱۴۰۰). پژوهش‌های بسیاری حاکی از بروز نشانه‌های روانشناختی میان ۵۱ تا ۷۹ درصد از کودکان مورد سوء استفاده جنسی قرار گرفته، هستند (محمودی قرائی، ۱۳۹۶). طیف وسیعی از عوامل تبیین‌گر آسیب‌پذیری کودکان و نوجوانان در مواجهه با کودک‌آزاری است. با این وجود، تهیه سیاهه‌ای معتبر و قابل تشخیص از عوامل زمینه‌ساز خطر نیست، به این خاطر که کنش متقابل عواملی مانند ویژگی‌های زیستی کودک در مراحل رشد و محیط زندگی اجتماعی و خانوادگی کودک، سطوح متفاوتی از خطر و بدرفتاری را می‌سازند که آسیب‌پذیری بعضی کودکان را در مقایسه با دیگران بیشتر می‌کند (ایرنی و همکاران^۶، ۲۰۰۶).

شواهدی بر امکان تغییر نشانه‌های بالینی استرس پس از سانحه^۷ (PTSD) در حدود ۲۰ درصد از زنان و دختران نوجوان که مورد سوء استفاده جنسی قرار گرفته‌اند، وجود دارد. استرس پس از سانحه در افرادی که سوء استفاده جنسی و فیزیکی را تجربه کرده، نسبت به افراد عادی زمینه بیشتری برای بروز نشانه‌های آن از جمله بالا رفتن اشتها و وزن و پرخوابی داشتند (اشبی و کاتول^۸، ۲۰۱۶). اکثر مطالعات (۸۸ درصد) ارتباط معنی‌داری را بین سوء استفاده جنسی در دوران کودکی و چندین بعد خواب (مانند دشواری در به خواب رفتن، شکایت از بد خوابی، کابوس) گزارش کردند. کیفیت مطالعات، همانطور که با استفاده از ابزار ارزیابی کیفیت موسسه ملی قلب، ریه و خون رتبه‌بندی شد، بسیار متفاوت بود: ۲۳ درصد خوب، ۳۸/۵ درصد منصفانه و ۳۸/۵ درصد ضعیف رتبه‌بندی شدند که نشان می‌دهد، سوء استفاده جنسی در دوران کودکی بر خواب کودکی و نوجوانی تأثیر منفی می‌گذارد (لانگوین و همکاران^۹، ۲۰۲۲).

نرخ شیوع سوء استفاده جنسی در دوران کودکی در نقاط مختلف جهان متفاوت است، اما شیوع جهانی آن تقریباً ۱۱ تا ۱۲ درصد از جمعیت است که ۱۵ تا ۱۹ درصد از زنان و ۷ تا ۸ درصد از مردان در سراسر جهان به آن مبتلا هستند که قبل از ۱۸ سالگی آزار جنسی را تجربه کرده‌اند (مانای و کولین-وزینا^{۱۰}، ۲۰۲۱). در ۲۲ مطالعه که میزان شیوع تجاوز جنسی در نوجوانی و بزرگسالی در سال گذشته را گزارش کردند، ارقام از صفر تا ۵۹/۲ درصد برای زنان، ۰/۳ تا ۵۵/۵ درصد برای مردان متغیر بود (دورکین و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۱).

1. Child Sexual Abuse
2. Hébert et al.
3. Cognitive Behavior Therapy
4. McTavish et al.
5. Sadock et al.
6. Irenyi et al.
7. Post-Traumatic Stress Disorder
8. Ashby & Kaul
9. Langevin et al.
10. Manay & Collin-Vézina
11. Dworkin et al.

نتایج پژوهش [یوسف‌زاده \(۱۳۹۱\)](#) پیرامون اثربخشی آموزش مؤلفه‌های محافظت از خود بر ارتقاء دانش‌ها و مهارت‌های پیشگیری از آزارگری جنسی در کودکان دختر پیش‌دستانی، نشان داد که مداخله آموزشی در زمینه مؤلفه‌های محافظت از خود بر افزایش دانش‌ها و مهارت‌های پیشگیری از آزار جنسی کودکان دختر پیش‌دستانی مؤثر بوده است. میزان تأثیر آموزش مؤلفه‌های محافظت از خود در گروه آموزشی با حضور والدین، بیشتر از تأثیر این برنامه آموزشی در گروه آزمایشی بدون حضور والدین نبود. همچنین، میزان دانش کودکان در زمینه پیشگیری از آزار جنسی نمی‌تواند میزان مهارت‌های آنان را پیش‌بینی نماید و دانش و مهارت‌های کودکان ۶ ساله بیشتر از کودکان ۵ ساله نبوده است. [ابراهیمی قوام و خطیب‌زاده \(۱۳۹۲\)](#) در بررسی وضعیت خانوادگی ۳۳ نفر از دختران فراری در دامنه سنی ۱۵-۲۰ سال با تأکید بر سوءاستفاده‌های جنسی، جسمی و هیجانی در بین دختران فراری، عدم توجه و بی‌احترامی، آزار و اذیت و انواع سوءاستفاده از آنان، محدودیت و محرومیت شدید، سردی روابط و کم‌محبتی، تبعیض قائل‌شدن و آشفتگی خانواده را از عوامل فرار دختران معرفی کرده‌اند.

نتایج پژوهشی [زارع مقدم \(۱۳۹۳\)](#) در شناسایی عوامل هشداردهنده در بروز آزار جنسی کودکان نشان داد که اکثر دانش‌آموزان مورد سوءاستفاده قرارگرفته دارای خانواده‌ای با تحصیلات و درآمد پایین بوده و در محیط‌های ناسالم زندگی کرده‌اند. وجود اعتیاد و شدت مشکلات زناشویی والدین، انواع بدرفتاری‌ها و طلاق، تک‌سرپرستی یا بی‌سرپرستی به میزان زیاد مشاهده می‌گردد. سوءاستفاده اقوام و افراد خانواده از دختران بیشتر از پسران گزارش شده است. درحالی‌که پسران مورد سوءاستفاده، بیشتر حالت پرخاشگری و خرابکاری از خود بروز داده‌اند، در دختران بیشتر حالت افسردگی و انزوا مشاهده شده است. [عباسی \(۱۳۹۵\)](#) در پژوهش خود با عنوان کودک‌آزاری و عوامل دخیل در آن نشان داد تعداد زیاد افراد خانواده، وضعیت اقتصادی ضعیف، ترتیب تولد، بیماری روانی و اعتیاد افراد خانواده، خانواده بسته و کم‌معاشرت، پدرناتنی، پدر الکلی، خشونت خانوادگی، فقر، ارزش‌های پدرسالارانه، اختلال شخصیت، انزوای اجتماعی، عدم دسترسی به سیستم‌های حمایتی، با انواع کودک‌آزاری (جسمی، عاطفی، جنسی و غفلت) ارتباط مستقیم دارد.

[جابرزاده انصاری \(۱۳۹۴\)](#) در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش تربیت جنسی کودکان بر افزایش دانش و نگرش جنسی مادران و دانش‌افزایی کودکان در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی پرداخته است. نتایج نشان داد که آموزش تربیت جنسی، دانش جنسی مادران را در گروه آزمایش افزایش داده است و نگرش جنسی مادران در گروه آزمایش افزایش داشته است. دانش کودکان هم در گروه آزمایش افزایش یافته است. همچنین آموزش پیشگیری از سوءاستفاده جنسی بر دانش‌افزایی کودکان در تشخیص لمس مناسب مؤثر بوده است. همچنین، دانش کودکان در تشخیص لمس نامناسب افزایش یافته است. در نهایت، پیشنهاد شده که مسئولین عرصه رشد و تربیت کودکان با توجه به نتایج پژوهش اخیر در راستای کاهش تأثیرها و پیامدهای منفی فردی و اجتماعی حاصل از آزار و اذیت جنسی کودکان، راهکارهای مورد آزمایش قرارگرفته را در برنامه‌های مشاوره‌ای برای کودکان و نوجوانان و والدینشان به اجرا گذارند. همچنین، نتایج تحقیقات [حبیبی، فلاح و عموپور \(۱۳۹۶\)](#) نشان داد که آگاهی والدین از اثرات سوء کودک‌آزاری بر ویژگی‌های شخصیتی کودکان بر کاهش رفتارهای کودک آزارانه والدین بسیار مؤثر بوده است و کودک‌آزاری به دلیل عدم آگاهی والدین از عوارض مخرب آن بر فرزندان رخ می‌دهد.

نتایج پژوهش [حلاج‌زاده و همکاران \(۱۳۹۷\)](#) با عنوان تأثیر سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی بر آگاهی و عملکرد والدین نسبت به مسئله کودک‌آزاری، نشان داد که انواع مختلف سرمایه‌های در اختیار والدین پیش‌بین مناسبی برای عملکرد و میزان آگاهی آنها نسبت به انواع کودک‌آزاری است و برخورداری افراد از این سرمایه‌ها، آگاهی بیشتر و عملکرد مناسب‌تری به گونه‌های متنوع کودک‌آزاری را موجب می‌گردد. [علیرضایی و میرزایی نجم‌آبادی \(۱۳۹۸\)](#) در مطالعه مروری بر نقش برنامه‌های آموزشی مبتنی بر مدرسه در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی از کودک با ارزیابی مقاله‌های منتشرشده در فاصله سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ نشان دادند که روش‌های آموزشی مبتنی بر مدرسه برای پیشگیری از سوءاستفاده جنسی موجب افزایش آگاهی، نگرش و یادگیری رفتارهای خودمراقبتی در کودکان شده است. پژوهش مربوطه، دیدگاه جدیدی از برنامه‌های آموزشی مبتنی بر مدرسه در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی از کودکان را ارائه داده است. توجه بیشتر به آموزش برنامه‌ها و ترکیب آن با مهارت‌های عملی مناسب، باعث

توانمندسازی کودکان در مورد رفتارهای خودمراقبتی شده و پیشنهاد گردیده که از این نتایج می‌توان در برنامه‌ریزی‌های تخصصی و اجتماعی جدید، بهبود خدمات موجود، و یا تصمیم‌گیری در مورد بودجه برنامه‌های آموزشی استفاده کرد.

در پژوهش‌های مرتبط خارجی نیز، **تاماراکسا و همکاران**^۱ (۲۰۱۴) در پژوهش خود با هدف رشد مهارت‌های آموزش جنسی با یک برنامه آموزش جنسی معلم - رهبر بر مبنای نظریه خودکارآمدی و متناسب با فرهنگ در مدارس متوسطه تایلند، نشان دادند که در پایان و خلال دوره پیشگیری، میانگین نمرات نگرش نسبت به آموزش مسائل جنسی و خودکارآمدی درک شده آموزش جنسی به‌طور معناداری بالاتر از گروه مقایسه بوده و با توجه به حساسیت فرهنگی، آموزش و رشد مهارت آموزش جنسی می‌تواند نگرش و خودکارآمدی آموزش را برای ترویج آموزش جنسی در میان معلمان افزایش دهد. **آبید و همکاران**^۲ (۲۰۱۴) در پژوهشی کیفی از برداشت جامعه از جمله رهبران مذهبی، متخصصان و سایر اعضای جامعه نسبت به سوءاستفاده جنسی از زنان و کودکان در روستاهای تانزانیا، نشان دادند که تعدادی از عوامل شامل فرسایش هنجارهای اجتماعی، جهانی شدن، فقر، آسیب‌پذیری کودکان، مواد مخدر و الکل و مراقبت ضعیف والدین موجب تجاوز جنسی می‌شوند و شرکت‌کنندگان در بحث گروهی متمرکز نیاز به آموزشی جامع برای دانش‌افزایی خود درباره خشونت‌های جنسی و پیامدهای آن و نقش خود به‌عنوان عوامل بازدارنده را درک کردند.

اونجیت^۳ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی ابعاد اجتماعی و فرهنگی روابط جنسی نوجوانان در تایلند نشان داد که جوانان تایلندی بر این باورند که صحبت کردن در مورد مسائل جنسی پذیرفته‌شده نیست؛ به‌ویژه در میان زنان به دلیل ارزش‌ها و فرهنگ‌های جامعه تایلند مسائل جنسی به‌عنوان امری خصوصی است که نباید آشکارا درباره آن صحبت کرد، حتی در سطح خانواده آموزش مسائل جنسی مناسب به کودکان ارائه نشده است. نوجوانان معتقد بودند صحبت نکردن با جنس مخالف درباره موضوعات جنسی امکان‌پذیر نیست و نبودن با جنس مخالف راهی برای کاهش میل جنسی است. آن‌ها بر این باور هستند که خانواده بهترین مشاوران آن‌ها درباره موضوع‌های جنسی هستند، اما بسیاری از نوجوانان دانش و تجربه جنسی خود را از راه دوستانشان به دست می‌آورند که این اطلاعات نادرست بوده و در نتیجه نگرش و درک نادرستی از مسائل جنسی به آن‌ها داده است.

مک درموت و همکاران^۴ (۲۰۱۵) تأثیر برنامه‌های مرتبط با ارتقاء سلامت و آموزش جنسی را بر روی ۲۵۲ دختر بررسی کردند. یافته‌های آنان بیانگر این است که آموزش بهداشت، تعامل اجتماعی و تجارب جنسی به‌طور مستقیم بر دانش جنسی گروه نمونه تأثیر داشته است. **مینیک و همکاران**^۵ (۲۰۱۵) در بررسی عوامل زمینه‌ساز سوءاستفاده جنسی از کودکان و نوجوانان در آفریقا نشان دادند که شیوع کودک‌آزاری در آفریقا با نرخ بالای ۶۴ درصد و عوامل زمینه‌ساز شناخت شده در کودک‌آزاری شامل عوامل جامعه (قرار گرفتن در معرض آزار و اذیت و خشونت‌های جنسی) عوامل خانوار (فقر، خشونت خانگی و خانواده‌های غیرهسته‌ای) بوده است. همچنین بایستی یادآور شد در خانواده‌های تک‌والد یا طلاق‌گرفته، کودکان کمتر تحت نظارت بوده‌اند. عوامل سطح مراقبت (مراقبت‌کننده بیمار به‌ویژه در زمینه بیماری ایدز یا مشکلات روانی، تغییر مراقبت، کارکردن خانواده و ناسازگاری و رابط ضعیف پدر و مادر، سوءمصرف مواد مراقبت‌کننده) عوامل سطح کودک (سن کم، معلولیت، رفتار و جنسیت) از نظر جنسیت کودک‌آزاری در دختران بیشتر گزارش شده است. شناسایی این عوامل برای مداخله‌های پیشگیری از سوءاستفاده جنسی کودکان کلیدی است.

پژوهش دیگری که توسط **لوئیز و همکاران**^۶ (۲۰۱۶) انجام شده به بررسی تمایز تأثیرها و مسائل درونی‌سازی و برونی‌سازی بین کودکانی که مورد سوءاستفاده جنسی قرار گرفته‌اند و کودکانی با سابقه مورد بدرفتاری قرار گرفتن، پرداخته است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش شامل ۹۷۷ کودک ۴ تا ۱۶ ساله، فهرست رفتار کودک آخنباخ^۷ (بخش رفتارهای درونی و برونی‌سازی) را تکمیل کردند. بر اساس نتایج پژوهش اخیر، گروهی که مورد سوءاستفاده جنسی قرار گرفته بودند، مسائل بیشتری نسبت به گروهی که

1. Thammaraksa et al.

2. Abeid et al.

3. Ounjitt

4. McDermott et al.

5. Meinck et al.

6. Lewis et al.

7. Achenbach's Child Behavior Checklist (CBCL)

مورد بدرفتاری قرار نگرفته بودند داشتند. در دخترانی که در گروه اول بودند مسائل درونی سازی با افزایش سن آنها در ارتباط بود اما در پسران مسائل مرتبط با درونی سازی نسبت به دختران بیشتر بود.

آلگیا و همکاران^۱ (۲۰۱۹) با مرور نظام‌مند ۳۳ مطالعه از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ عوامل افشاء یا عدم افشای سوءاستفاده جنسی از کودکان^۲ (CSA) را در ۵ موضوع نشان دادند که (۱) افشاء کردن یک فرایند تعاملی و تکراری است تا یک رویداد گسسته که در یک زمینه رابطه‌ای بهتر انجام می‌شود. (۲) مدل‌های افشای معاصر یک جهت‌گیری اجتماعی-اکولوژیکی، فردی در محیط را برای درک تعامل پیچیده عوامل فردی، خانوادگی، زمینه‌ای و فرهنگی در افشای سوءاستفاده جنسی از کودکان منعکس می‌کند. (۳) سن و جنسیت به طور قابل توجهی بر افشای تأثیر می‌گذارد. (۴) فقدان چشم‌انداز مسیر زندگی وجود دارد و (۵) موانع افشاء همچنان از تسهیل‌گرها بیشتر است. پژوهش **اسکوگلیو و همکاران^۳ (۲۰۲۱)** با مرور سیستماتیک ۲۵ تحقیقاتی را بررسی کرده که عوامل خطر ساز و مراقبتی احتمالی را بررسی کرده‌اند که ممکن است پیوند ایجاد شده بین سوء استفاده جنسی از کودکان و قربانی شدن‌های بعدی را توضیح دهد. عوامل زمینه‌ساز خطر سوء استفاده جنسی از کودکان شامل بدرفتاری همزمان در خانه، رفتار جنسی پرخطر (به ویژه در نوجوانی)، اختلال استرس پس از سانحه، اختلال در تنظیم هیجان و سایر راهکارهای مقابله ناسازگارانه است. تنها عامل حفاظتی مراقبت والدین درک شده شناسایی شد. این بررسی تنوع قابل توجهی در تعاریف و اندازه‌گیری سوء استفاده جنسی از کودکان و قربانی شدن بزرگسالان نشان داد، در مورد نحوه تصور پژوهشگران از سن، این امر با چندین پیامد مخرب بلندمدت از جمله تجدیدنظر در بزرگسالی همراه بوده است.

پتل و روسچ^۴ (۲۰۲۲) در یک فراتحلیل و بررسی سیستماتیک بر شیوع خشونت جنسی با تسهیل فناوری^۵ (TFSV) در میان جمعیت نوجوان و بزرگسال در مورد قربانی شدن و ارتکاب جرم، ۴۲۵ مقاله از پایگاه‌های اطلاعاتی مورد مطالعه^۶ غربال شدند. ۱۹ مقاله (شامل ۲۰ نمونه مستقل) که اثرات تصادفی میزان شیوع این نوع خشونت را در ۳۲۲۴۷ شرکت‌کننده گزارش می‌کرد، در این مطالعه گنجانده شد. شیوع تلفیقی نتایج قربانی شدن نشان داد که ۸/۸ درصد از افراد بدون رضایت تصویر یا متن‌های مبتنی بر ویدیو را به اشتراک گذاشته‌اند، ۷/۲ درصد با تهدید توزیع جنسیت مواجه شده‌اند، و ۱۷/۶ درصد عکس‌هایشان بدون اجازه گرفته شده است. در رابطه با ارتکاب جرم، ۱۲ درصد روابط جنسی فراتر از گیرنده مورد نظر را به اشتراک گذاشته‌اند، ۲/۷ درصد تهدید به اشتراک‌گذاری روابط جنسی کرده‌اند و ۸/۹ درصد به صورت غیر توافقی عکس گرفته‌اند. متغیرهای تعدیل‌کننده شامل سال انتشار، میانگین سن شرکت‌کننده، نسبت شرکت‌کنندگان زن و محیط مطالعه بودند. در نهایت، یک تجزیه و تحلیل کیفی از نه مقاله (n=۳۹۹۰) برای ارزیابی ارتباط سلامت روان با قربانی شدن شیوع خشونت جنسی با تسهیل فناوری انجام شد، که اثرات قابل توجهی بر سلامت روان، از جمله اضطراب، افسردگی، و مقابله ضعیف، برای قربانیان نشان داد.

براون و همکاران^۷ (۲۰۲۲) ترکیب شواهد کیفی ۳۷ مورد از ۹۷ مطالعه واجد شرایط تجارب بازمانده، خانواده و حرفه‌ای از مداخلات روانی اجتماعی برای سوء استفاده جنسی و خشونت، طیف وسیعی از مداخلات روانی اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند و تنها یک نوع مداخله در بیش از یک مطالعه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که ویژگی‌های مرتبط با زمینه‌ای که مداخلات در آن ارائه می‌شوند، تأثیری بر نحوه دسترسی و تجربه افراد از مداخلات داشتند. این شامل ویژگی‌های سازمانی، مانند جابجایی افراد، که می‌تواند بر مشارکت بازماندگان با مداخلات تأثیر بگذارد، محیط یا مکانی که مداخلات در آن انجام شد و ویژگی‌های مرتبط با افرادی که مداخلات را انجام داده‌اند. مطالعاتی که اثربخشی مداخلات را ارزیابی می‌کنند، معمولاً تأثیر آنها را بر سلامت روان ارزیابی می‌کنند. با این حال، علاوه بر یافتن مزایایی برای سلامت روان، بر اساس سنتز پژوهی شواهد کیفی، شرکت‌کنندگان در مطالعه احساس کردند که مداخلات همچنین تأثیرات مثبتی بر سلامت جسمانی، خلق و خو، درک آسیب‌های

1. Alaggia et al.

2. child sex abuse

3. Scoglio et al.

4. Patel & Roesch

5. Technology-Facilitated Sexual Violence (TFSV)

6. MEDLINE, PsycArticles, PsycINFO, Criminal Justice Abstracts, ProQuest Dissertations, Tes, & Google Scholar

7. Brown et al.

روحي، روابط بين فردي آنها دارد و آنها را قادر مي سازد تا دوباره با طيف وسيعي از زمينه ها در زندگي آنها درگير شوند. شركت كنندگان توضيح دادند كه ويژگي هاي مداخلات و زمينه هاي آنها كه به بهترين وجه آنها را قادر مي سازد از مداخلات سود ببرند نيز اغلب مواردی هستند كه می توانند مانعی برای بهره مندی از مداخلات باشند. به عنوان مثال، رابطه با درمانگر، زمانی كه باز و گرم بود، منفعت بود، اما اگر چنین رابطه ای حاصل نمی شد، مانع بود. سطوح آمادگی و آمادگی بازماندگان برای شروع و پایان مداخلات می تواند تأثیرات مثبت (اگر آماده بودند) یا منفی (اگر نبودند) داشته باشد. شركت كنندگان در مطالعه خطرات و آسیب های بالقوه مرتبط با تکمیل مداخلات را شناسایی کردند، اما احساس کردند كه مواجهه با تروما و پردازش آن مهم است. برخی از عناصر مداخله مختص نوع مداخله بودند (مانند مداخلات مبتنی بر ایمان)، یا مربوط به تجربه يك مداخله بود كه ارتباط خاصی با زیر گروه های بازماندگان داشت (مثلاً گروه های اقلیت). این مسائل می تواند بر چگونگی تجربه افراد در ارائه یا دریافت مداخلات تأثیر بگذارد.

بر اساس شواهد پژوهشی موجود، مسئله اصلی در پژوهش حاضر شناسایی عوامل زمینه ساز است كه به ویژه از نظر محیطی و اجتماعی در زمینه سوءاستفاده جنسی كودك و نوجوان، مخاطره آمیز است و زمینه های ایجاد این پدیده مورد مطالعه را فراهم می كند. دغدغه اصلی پژوهشگر از انجام این پژوهش، واكوی زمینه های محیطی و اجتماعی بوده تا بر مبنای تجربه قربانیان، پدیده سوءاستفاده جنسی از نوجوانان مورد آسیب شناسی قرار گیرد و اقدامات و تدابیر عملیاتی پیشگیرانه برای جلوگیری از بروز چنین زمینه هایی در محیط اجتماعی برای نوجوانان اتخاذ گردد. به عبارت دیگر، هم عوامل محیطی و هم عوامل اجتماعی زمینه ساز پدیده سوءاستفاده جنسی از نوجوانان بر مبنای تجربیات افراد قربانی به موازات یکدیگر به صورت جامع و دوجانبه مورد تحلیل و تفسیر قرار گیرند كه هم دلایل و ریشه های محیطی و اجتماعی روشن گردند و هم بر مبنای زمینه های آسیب زا، مداخلات و راهکارهایی برای سالم سازی محیط پیرامونی همگام با راهبردهایی پیشگیری در مواجهه با علل و متغیرهای اجتماعی ارائه شود.

در پژوهش حاضر، اهداف زیر در دو محور اصلی مورد بررسی قرار گرفته است:

۱) مهم ترین عوامل محیطی زمینه ساز پدیده سوءاستفاده جنسی از نوجوانان

۲) مهم ترین عوامل اجتماعی زمینه ساز پدیده سوءاستفاده جنسی از نوجوانان

۲. روش

۲-۱. جامعه، نمونه و روش اجرا

رویکرد و راهبرد پژوهش حاضر از نوع کیفی مبتنی بر راهبرد پدیدارشناسی^۱ است. تحلیل یافته های حاصل از مصاحبه در پژوهش حاضر از آنجاکه به بررسی زمینه ساز در سوءاستفاده جنسی از نوجوانان دختر می پردازد و به گسترش پیشینه موجود و ارائه چشم اندازی جدید در زمینه سوءاستفاده جنسی كودك و نوجوان پرداخته، ماهیتی اکتشافی دارد. چون این مطالعه بر ماهیت تجربه زیسته نوجوانان دختر در زمینه سوءاستفاده جنسی تأکید دارد. بنابراین، از روش مطالعه پدیدار شناختی استفاده شده است.

جامعه پژوهش، شامل کلیه نوجوانان با تجربه سوءاستفاده جنسی در شهر تهران بود كه ۱۴ مصاحبه شونده از میان قربانیان دختر مراجعه كننده به پزشکی قانونی شهر تهران كه مورد آزار و اذیت و آزار جنسی قرار گرفته بودند، انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. روش تحلیل داده های پژوهش از طریق تحلیل محتوای استقرائی با كدگذاری مفاهیم و مقوله ها به ترتیب در دو سطح كدگذاری باز و محوری انجام گرفت. نمونه گیری بر اساس روش موارد بحرانی^۲ انجام شد و در فرایند نمونه گیری از قاعده اشباع نظری^۳ برای خاتمه نمونه گیری استفاده شد. مشارکت كنندگان این پژوهش شامل نوجوان قربانی سوءاستفاده جنسی مراجعه كننده به پزشکی قانونی تهران بصورت هدفمند برای مصاحبه انتخاب شدند معیار ورودی نمونه گیری در ابتدا با در نظر گرفتن محدود سنی لحاظ شد. بر این مبنای، مصاحبه شونده از نظر ترکیب سنی شامل نوجوانان ۱۳ تا ۱۹ ساله بودند كه با شرط تمایل به همکاری داوطلبانه و شركت در پژوهش انتخاب شدند. وضعیت زندگی اکثریت مصاحبه شونده (۱۰ نفر)

1. phenomenology
2. critical case sampling
3. theoreticals Saturation

همراه با والدین بود و مابقی بصورت جدا از والدین یا با شرایط فوت پدر بودند. این نوجوانان در خانواده‌های ۱ تا ۵ نفر زندگی می‌کردند. اکثر مصاحبه شونده‌گان فرزند اول خانواده بودند و بقیه آنان فرزندان دوم یا سوم بودند معیارهای خروجی بر اساس عدم دسترسی و یا عدم رضایت فرد مورد مصاحبه و والدینش جهت مشارکت در پژوهش بوده است. مطابق موازین اخلاقی پژوهش نیز، هویت و محتوای ضبط‌شده مشارکت‌کنندگان محرمانه باقی ماند و فرایند تعیین زمان مصاحبه‌شونده‌گان همراه با اعتمادسازی و فراهم کردن جو حمایتی و همدلانه، در آغاز، ضمن و پایان مصاحبه احراز شد.

۲-۲. ابزار پژوهش

با توجه به مطالب بیان‌شده این مرحله از پژوهش به روش پدیدارشناسی انجام‌گرفته است که نتایج آن در ادامه آمده است. بنابراین، فرایند گردآوری داده‌ها به‌وسیله مصاحبه‌های انجام‌شده به‌صورت شنیداری انجام شد و سپس متن مصاحبه‌ها بر روی کاغذ پیاده شد و مورد تحلیل قرار گرفت. تلاش پژوهشگر در مصاحبه‌های اجراشده بر آن بوده تا در زمان اجرا، به کمک یادداشت‌برداری و یادآوری نکته‌های مورد اشاره توسط مصاحبه‌شونده به ترتیب مورد کاوش قرار گیرد. در واقع، پژوهشگر در تحلیل داده‌های هر مصاحبه با مشارکت‌کنندگان، ابتدا مفاهیم و مقوله‌ها را به طور استقرائی تحلیل کرده و سپس در جمع‌بندی آن به صورت کدگذاری محوری و گزینشی، کدگذاری نهایی داده‌ها مورد تحلیل قرار گرفت. پروتکل مصاحبه شامل پرسش‌های زیر بود:

- ۱) چه اتفاقی رخ داد که شما این رفتار (سوءاستفاده جنسی) را تجربه کردی؟
- ۲) چه کسانی در بروز این رفتار (سوءاستفاده جنسی) مقصر میدانی؟ خودت یا دوستان و اطرافیان؟
- ۳) چه عواملی را از نظر خانواده یا محیط اجتماعی در بروز این رفتار (سوءاستفاده جنسی) مقصر می‌دانی؟
- ۴) چه توصیه‌ها یا آموزش‌هایی در زمینه ارتباط با دیگران (افراد غریبه) دریافت کرده بودی؟
- ۵) در شرایط کنونی، چه احساسی داری یا چه راهنمایی و توصیه‌ای برای همسالان خودت داری؟

۲-۳. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

همان‌طور که اشاره شد هنگام تجزیه و تحلیل دقیق داده‌ها، مفاهیم از طریق کدگذاری، به‌طور مستقیم از رونوشت مصاحبه شرکت‌کنندگان (کدهای زنده) و با توجه به موارد مشترک کاربرد آن‌ها ایجاد شدند. برای نیل به این مهم، پژوهشگر بر مبنای روش پدیدارشناسی و با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته، پاسخ مشارکت‌کنندگان را مورد بررسی و واکاوی قرار داد. از این‌رو ضمن یادداشت سخنان و حرف‌های مشارکت‌کنندگان و مراجعه چندباره به آنها رونویسی و بازنویسی محتوای مصاحبه، در مرحله پایانی نیز، به‌منظور ارائه گزارشی اصیل از مصاحبه، رونوشتی از متن گزارش مصاحبه در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت، تا درستی آن مورد تصدیق یا اصلاح و بازنگری قرار بگیرد. رونوشت مصاحبه‌ها برای یافتن مضامین اصلی، مقوله‌ها، ویژگی‌های و ابعاد این مقولات به‌طور منظم مورد بررسی قرار گرفتند. با توجه به دستورالعمل‌ها و اصول ارائه‌شده در مورد انجام کدگذاری باز، نخست داده‌های مربوط به رونوشت مصاحبه‌ها در سطح بند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته، پاسخ به هر سؤال اصلی در مصاحبه مورد بررسی قرار گرفته و مقوله‌های اصلی به‌طور موقت نام‌گذاری شدند. در مرحله بعد داده‌ها در سطح عبارت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس تحلیل محتوا و مضامین موجود در متن مصاحبه‌ها در ارتباط با پدیده مورد مطالعه، پرسش‌های پژوهش و پروتکل مصاحبه بوده است. بر اساس مفاهیم (کدهای باز) و مقوله‌ها (کدهای محوری) صورت گرفته است. بنابراین، ابتدا مفاهیم بر اساس کدهای باز به صورت استقرائی کدگذاری شد و در تحلیل نهایی، مقوله‌های توصیف‌گر آن بر اساس مضامین مشابه طبقه‌بندی شد. کدهای گزینشی هم در دو سطح عوامل محیطی و عوامل اجتماعی طبقه‌بندی گردید.

یافته‌ها

۳-۱. توصیف جمعیت شناختی

ویژگی‌های توصیفی مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: ویژگیهای مشارکت کنندگان در پژوهش

کد مصاحبه‌شونده	سن (سال)	جنسیت	فرزند چندم خانواده	تعداد کل فرزندان خانواده	وضعیت زندگی والدین
۱	۱۸	دختر	۱	۱	جدایی پدر و مادر
۲	۱۶	دختر	۱	۴	زندگی مشترک
۳	۱۸	دختر	۲	۲	زندگی مشترک
۴	۱۶	دختر	۱	۲	فوت پدر
۵	۱۵	دختر	۱	۲	زندگی مشترک
۶	۱۸	دختر	۲	۲	زندگی مشترک
۷	۱۸	دختر	۲	۲	زندگی مشترک
۸	۱۵	دختر	۱	۳	زندگی مشترک
۹	۱۶	دختر	۱	۲	زندگی مشترک
۱۰	۱۹	دختر	۲	۳	زندگی مشترک
۱۱	۱۷	دختر	۱	۲	زندگی مشترک
۱۲	۱۴	دختر	۳	۵	زندگی مشترک
۱۳	۱۳	دختر	۱	۱	جدایی پدر و مادر
۱۴	۱۵	دختر	۱	۲	زندگی مشترک

۳-۲. بررسی مقوله‌ها

داده‌های حاصل از مصاحبه با نوجوانان قربانی سوءاستفاده جنسی در قالب مفاهیم و مقوله‌هایی شناسایی شد که بخشی از آن‌ها در تحلیل پدیده سوءاستفاده جنسی از نوجوانان بر مبنای ابعاد محیطی و اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است. بنابراین، در پاسخ به پرسش سوم پژوهش مبنی بر اینکه «عوامل محیطی و اجتماعی زمینه‌ساز سوءاستفاده جنسی از نوجوانان کدامند؟» شواهد متنی مبتنی بر تجارب نوجوانان قربانی نشان داد که عوامل خانوادگی زمینه‌ساز در سوءاستفاده جنسی از نوجوانان شامل دوستان ناباب، تبعیض جنسیتی، مصرف مواد، وعده ازدواج، ضعف آموزشی، دوستی با جنس مخالف، محیط ناسالم و خشونت جنسی می‌باشند. در جدول ۲ یافته‌های حاصل از کدگذاری مرتبط با ساخت مقوله‌های مربوط به عوامل محیطی و اجتماعی آمده است. سپس، نقل-قول‌های منتخب درباره عوامل مذکور، گزارش شده است.

جدول ۲: مفاهیم و مقوله‌های به دست آمده از بررسی عوامل محیطی

مفاهیم (کدهای باز)	مقوله (کد محوری)	مشارکت کنندگان	تعداد کد
تجربه کردن رابطه دوستی، دوستی با جنس مخالف، دوستی‌های مجازی و ارتباط صمیمانه با نامحرم و ...	تجربه دوستی با جنس مخالف	۱-۲-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۳	۱۰
تحریک دوستان، تمسخر دوستان، ترغیب دوستان، دوستان ناباب، اعتماد به دوستان	دوستان ناباب	۳-۹-۱۲-۱۴	۶
محله نامناسب، محیط آزاردهنده، مزاحم شدن در محله، محله ناپایمن	محیط ناسالم	۱-۲-۵-۶-۸-۱۰	۷
مصرف گل، مصرف مواد مخدر، اعتیاد، اعتیاد والدین	مصرف مواد مخدر	۱-۶-۱۰-۱۴	۵
تهدید و زور، مسموم کردن، زور و اجبار، تجاوز بازور، تهدید، باج‌گیری، آسیب رساندن و ...	خشونت جنسی	۱-۲-۳-۴-۵-۷-۸-۱۱-۱۲	۱۲
تبعیض جنسیتی، تبعیض در جامعه، حمایت‌های ضعیف قانونی از دختران	تبعیض جنسیتی	۶-۷-۱۰-۱۱-۱۲	۶
آموزش ضعیف، ضعف آگاهی، عدم آگاهی و آموزش لازم و مناسب، عدم توانایی نه گفتن	ضعف آموزشی	۲-۳-۵-۶-۹-۱۵	۶
قول ازدواج، وعده ازدواج، اطمینان از وعده ازدواج، اقدام به خواستگاری، تضمین خواستگاری	وعده ازدواج	۴-۷-۹-۱۰-۱۱	۵

عوامل زمینه‌ساز محیطی و اجتماعی همان‌گونه که بیان گردید شامل موارد زیر است:

۱-۲-۳. **دوستان ناباب:** اثرپذیری فرزندان در رده‌های سنی مختلف از دوستان و همسالان امری طبیعی است ولی در برخی رده‌های سنی مثل گذر از کودکی به نوجوانی این تأثیرپذیری بیشتر می‌گردد که در صورتی که دوستان مناسبی کنار فرد نباشند این احتمال وجود دارد که مشکلاتی برای فرد ایجاد گردد. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۳ بیان داشته است که من به همه با دید مثبت نگاه می‌کنم فکر نمی‌کردم رفیقم با من این کار را بکند. حتی کمک هم نکنه". مصاحبه‌شونده شماره ۱۲ بیان داشته است که "یه روزی دوستم از من خواست بریم ویال خوش بگذرونیم. اون روز خیلی گیر داد ولی نفرتم. دو روز بعد دوستم دوباره زنگ زد گفت حاضر شو بیا بریم. دوستم با اون پسره اومد دنبالم".

۲-۲-۳. **تبعیض جنسیتی:** تفاوت در عملکرد جنس دختر و پسر در جامعه و سلب آزادی در برخی مواقع از یک جنس منجر به بروز رفتارهای خطرناک در جهت به دست آوردن این آزادی‌های می‌شود که مشکلاتی را در پی خواهد داشت. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۶ بیان داشته است که "تبعیض جنسیتی بین دختر و پسر و سختگیری که نسبت به دخترهاست و برای پسرها نیست. مثال چون دختری باید ساعت ۸ خونه باشی". مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ بیان داشته است که "داداشم ۱۴ سالشه با دوستاش می‌تونه مشهد بره ولی من میخوام با دوستام ۲ ساعت برم بیرون میگه نه. بعد می‌گم چرا اون میتونه بره میگه چون اون پسره".

۳-۲-۳. **مصرف مواد:** وقتی که فردی به مواد روی می‌آورد باعث می‌گردد قوه تعقل پایین آمده و هیجانات آن‌ها بیشتر گردد. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ بیان داشته است که "نیمه‌شب بود ماشی ن نزدیک پارک پلیس پیادم کرد چهارونیم صبح بود من گل مصرف کرده بودم چت بودم. چند تا پسر بهم گیر دادند". مصاحبه‌شونده شماره ۱۴ بیان داشته است که "پدرو ونامادیم اعتماد داشتند و من هم کم‌کم به سرم زد مصرف کنم".

۴-۲-۳. **وعده ازدواج:** عدم شناخت کافی از زندگی و رابطه با جنس مخالف و ناآگاهی از چارچوب‌های رابطه منجر به اعتماد به وعده‌های طرف مقابل می‌گردد که این وعده‌ها هیچ نوع تضمینی برای دو نفر ندارند. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۲ بیان داشته است که "می‌خواست منو آروم کنه می‌گفت اگر باور نمی‌کنی که من میام می‌گیرمت بیا رستورانم پیش پسرعمو هام نشون بده دوست دخترم می‌کنم". مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ بیان داشته است که "می‌گفت اگر هم چیزی بشه من می‌گیرمت. من اجازه نمی‌دادم. از طرفی قول داد که منم می‌گیره. بعد این اتفاق افتاد. من می‌خواستم برم نمی‌گذاشت. من گریه میکردم که چرا اینکار را کردی. اون می‌گفت دوستت دارم می‌گیرمت".

۵-۲-۳. **ضعف آموزشی:** کافی نبودن آگاهی جنسی در مدارس و جامعه باعث شده است که بسیاری از فرزندان درک درستی از مسایل جنسی نداشته باشند و از طرفی بسیاری از مسایل جنسی در جامعه به نوعی تابو هستند و حتی آموزش آن‌ها نیز با محدودیت‌هایی روبه‌رو می‌باشد. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۵ بیان داشته است که "به نظر من فرزندم نمی‌دونست چنین اتفاقی ممکنه بیافته و در این مورد اطلاعات و آگاهی نداشت. فکر میکرد آخر اذیت کردن، دعوا کردن و فحش دادن هست". مصاحبه‌شونده شماره ۱۵ بیان داشته است که "آموزش ندیده بودم که یه دختر چه آسیبی ممکنه ببینه. حتی در مورد دوران قاعدگی هم آموزش ندیده بودم".

۶-۲-۳. **تجربه دوستی با جنس مخالف:** دوستی‌های بی‌حدومرز و عادی شدن روابط و دوستی بین دختر و پسر در جامعه سبب شده است تا بسیاری از نوجوانان نداشتن آن را نوعی ضعف دانسته و بدون آگاهی و صرفاً به دلیل هم‌رنگ بودن با دوستان و همسالان به این روابط روی آورند. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۲ بیان داشته است که "از طریق پیام دادن می‌خواستم رابطه دوستی را تجربه کنم. نمیدونستم چنین اتفاقی می‌خواد بیافته. اولین بار که دیدمش خیلی دلم برآش سوخت چون خودش رو مظلوم نشون داد". مصاحبه‌شونده شماره ۸ بیان داشته است که "خیلی دوست داشتم مانند دوستام تجربه کنم و دوست پسر داشتم. برای همین هم وقتی بهم پیشنهاد دوستی داد زود قبول کردم. نمیدونستم قراره اینجوری بشه".

۳-۲-۷. محیط ناسالم: پایین بودن امنیت در محل زندگی و داشتن محیطی سرشار از الگوهای نادرست که در صورت ناهماهنگی با آنها مورد تمسخر، آزار و تهدید قرار بگیرند عاملی می باشد که افراد دچار نوعی اجبار بیرونی برای بروز رفتارهای ناهنجار گردد. دوستی های بی حد و مرز و عادی شدن روابط و دوستی بین دختر و پسر در جامعه سبب شده است تا بسیاری از نوجوانان نداشتن آن را نوعی ضعف دانسته و بدون آگاهی و صرفاً به دلیل هم‌رنگ بودن با دوستان و همسالان به این روابط روی آورند. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۸ بیان داشته است که "منطقه ما خیلی آدم‌های درستی نداره و با هرکسی آشنا بشی اینجوریه. من هیچوقت به کسی اینطور اعتماد نمی کردم نمی‌دونم چرا بهش اعتماد کردم". مصاحبه‌شونده شماره ۱۵ بیان داشته است که "محل ما ناامن است ولات ولوت داره و مزاحم دخترها می شوند ولی من اجازه نمیدم که کسی با من اینجوری رفتار کنه و این حادثه برام خیلی سخته".

۳-۲-۸. خشونت جنسی: رفتارهای خشونت باری که از سوی افراد دارای سلامت روانی پایین انجام می‌شود، فرد را بدون اینکه بتواند تصمیمی بگیرد در معرض آسیب قرار می‌گیرد. در این رابطه مصاحبه‌شونده شماره ۲ بیان داشته است که "بهم گفت اگر به کسی بگی خواهر و برادرت را اذیت می‌کنم. من اونا رو خیلی دوست دارم و برادرم برای خرید مغازه زیاد بیرون میره می ترسیدم آزار برسونه بهش. از اون به بعد همش ترس داشتم. درسم افت کرد منو می‌زد. پولم می‌گرفت. سرراه مدرسه با ماشین سمندش می‌آمد. نزدیک پام جوری می‌ایستاد که چاره‌ای جز سوار شدن نداشتم. توی چتها چیزی نمی‌گفت که ردی از خودش نگذاره ولی بیهو می‌آمد سرراه مدرسه به زور منو می‌برد. چند بار این کار را با من کرد". مصاحبه‌شونده شماره ۱۲ بیان داشته است که "بعد اون پسره آمد بالا جلوم ایستاد دستم را گرفت برد اتاق خواب و در را قفل کرد انداختم روی تخت افتاد روی من. گفتم دیونه چکار میکنی بدم میاد اون بدتر می‌کرد. بعد کمی که گذشت حالت عادی را از دست داد. پرخاشگری می‌کرد. منو می‌زد التماس می‌کردم انگار نه انگار. می‌گفتم مگه خواهر و مادر نداری. زد توی دهنم".

در مجموع، بر اساس تحلیل یافته‌های تحقیق حاضر، می‌توان عوامل زمینه‌ساز در سوءاستفاده جنسی از نوجوانان را در دو دسته از عوامل محیطی و عوامل اجتماعی طبقه‌بندی کرد که در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳: جمع‌بندی عوامل محیطی و اجتماعی زمینه‌ساز در سوءاستفاده جنسی از نوجوانان

تعداد کد	مشارکت‌کنندگان	مقوله‌ها (کدهای محوری)	کدهای گزینشی
۱۰	۱-۱۱-۱۰-۹-۸-۷-۲-۱	تجربه دوستی	
۷	۱-۲-۵-۸-۱۰	محیط ناسالم	
۶	۳-۹-۱۲-۱۴	دوستان ناباب	عوامل محیطی
۶	۲-۳-۵-۶-۹-۱۵	ضعف آموزشی	
۵	۱-۶-۱۰-۱۴	مصرف مواد مخدر	
۱۲	۱-۲-۳-۴-۵-۷-۸-۱۱-۱۲	خشونت جنسی	عوامل اجتماعی
۶	۶-۷-۱۰-۱۱-۱۲	تبعیض جنسیتی	
۵	۴-۷-۹-۱۰-۱۱	وعده ازدواج	

در نمودار ۱ و جدول ۳ جمع‌بندی حاصل از ترکیب عوامل زمینه‌ساز در سوءاستفاده جنسی از نوجوانان آمده است:

نمودار ۱: جمع‌بندی عوامل زمینه‌ساز محیطی و اجتماعی در سوءاستفاده جنسی از نوجوانان

۴. بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهشی حاصل از تحلیل و کدگذاری داده‌ها، نوجوانان شرکت‌کننده در این پژوهش، بر این باورند که عوامل زمینه‌ساز سوءاستفاده جنسی در دوران کودکی و نوجوانی شامل (۱) عوامل محیطی (دوستان ناباب، مصرف مواد مخدر، تجربه دوستی با جنس مخالف، ضعف آموزشی، و محیط ناسالم) و (۲) عوامل اجتماعی (تبعیض جنسیتی، وعده ازدواج، و خشونت جنسی) قابل بحث است.

یافته‌های تحقیق حاضر به لحاظ دیدگاه روان‌شناختی، بخشی از مفاهیم عوامل محیطی و اجتماعی از جمله خشونت جنسی در قالب نظریه انتقام قابل تفسیر است. بنابراین، لازم است رفتار خشونت‌آمیز افراد از نظر زمینه‌های شخصیتی و روانی تحلیل و واکاوی شود تا ریشه‌های آن شناسایی و درمان گردد. چرا که این خشونت جنسی بر اساس نظریه انتقام ریشه در خشم درونی و فشار روانی و دیگر عوامل فردی دارد که از طریق تکرار با بازتولید رفتار خشونت‌آمیز، امکان سوءاستفاده جنسی را افزایش می‌دهد. به لحاظ نظریه الگوسازی، قربانیان سوءاستفاده جنسی ممکن است از دوستان ناباب یا آموزش‌های ضعیف و نادرست در عوامل محیطی و اجتماعی تأثیر منفی بگیرند. البته والدین و وضعیت خانوادگی بر شکل‌گیری رفتارها و الگوهای رفتاری نوجوانان قربانی تأثیر انکارناپذیری دارد. در هر صورت، عدم همنوایی با مشاهده رفتار والدین و یا همنوایی با دیگران و همسالان تقویت می‌شود. دلیل این مسئله هم روشن است، چرا که والدین و اعضای خانواده، نزدیک‌ترین الگوهای رفتاری در دسترس کودک هستند و این الگوی رفتاری در دوره نوجوانی انتظار می‌رود به سمت عوامل محیطی و همسالان تغییر جهت دهد و الگوهای رفتاری از خانواده به جامعه تحول یابد. ارزشها و باورهای افراد در دوران کودکی و بویژه در دوره نوجوانی در کنار بلوغ و بحران‌های شخصیتی تکامل می‌یابد. همچنین، سوءاستفاده جنسی از نوجوانان از نظریه رفتار مجرمانه قابل تحلیل است. چرا که افراد بزهکار در دیدگاه‌ها و تفکرات خود دچار لغزش و ناهنجاری می‌شوند و سوءاستفاده‌کنندگان جنسی کسانی هستند که دارای تفکرات غلطی در خصوص ماهیت کودک‌آزاری و نوعاً اشتباه گرفتن آن با روش‌های تربیتی می‌باشند. عواملی مانند ضعف آموزشی، محیط ناسالم و خشونت جنسی در عوامل محیطی و اجتماعی ممکن است سوءاستفاده جنسی را در شدیدترین حالات آن نوعی تربیت خشن معرفی کنند.

یافته‌های تحقیق حاضر به لحاظ دیدگاه جامعه‌شناختی، در قالب نظریه‌های یادگیری اجتماعی، فرصت افتراقی و انتقال خرده‌فرهنگ بزهکاری قابل تحلیل است. عوامل محیطی و اجتماعی (دوستان ناباب، تبعیض جنسیتی، مصرف مواد، وعده ازدواج، ضعف آموزشی، دوستی با جنس مخالف، محیط ناسالم و خشونت جنسی) بر اساس نظریات یادگیری اجتماعی در صورت عدم برخورد با رفتارهای

آزارگران، الگوی آزارگری برای فرد سوءاستفاده شده تقویت می‌شود و این تقویت امکان تکرار این روند توسط فرد سوءاستفاده شده در بزرگسالی را افزایش می‌دهد. چرا که فرد ابتدا رفتار مواجهه شده با پاسخ مطلوب یا پاداش را از رفتاری که نتایج نامطلوبی به بار آورده جدا می‌کند و آنگاه الگوی توأم با موفقیت را برگزیده و بقیه را کنار می‌زند. همچنین در نظریه فرصت افتراقی به عنوان نمونه در محیط ناسالم، آزاردیدگی در کودکی باعث فراهم آمدن فرصت همزیستی کودک با الگوهای آزارگری شده و تداوم آن در طول زمان موجب گرایش کودک به آزارگری می‌شود. واقع، رفتار فرد کنشی است در برابر نوعی فشار ناشی از کشش، بین آنچه فرد می‌خواهد و آنچه امکان دسترسی به آن را دارد. سرانجام بر اساس نظریه انتقال خرده‌فرهنگ بزهکاری، در صورتی که در یک بافت فرهنگی و اجتماعی در محیط بیرونی و حتی در محیط خانوادگی، زمینه‌ساز تعارض با هنجارها و ارزشها بر اساس ویژگیهای جمعیت‌شناختی و طبقاتی افراد می‌گردد و فرد آزاردیده، در کودکی با خرده‌فرهنگ کودک‌آزاری آشنا می‌شود و این خرده‌فرهنگ ناهنجار نسل به نسل از کودکان آزاردیده به یکدیگر منتقل می‌شود. ریشه‌های عمده این نظریات بیشتر بر مبنای عوامل محیطی و اجتماعی و تا حدودی بر مبنای عوامل خانوادگی قابل تجزیه و تحلیل است.

عوامل محیطی و اجتماعی زمینه‌ساز سوءاستفاده جنسی در یافته‌های تحقیق حاضر با عوامل و مفاهیم پژوهش‌های عبادی، مدنی و جلیلی (۱۳۸۴) در وضعیت اقتصادی ضعیف؛ خسروانی و همکاران (۱۳۹۲) کودک‌آزاری در افراد معنادار؛ عباسی (۱۳۸۹) در فقر، وضعیت اقتصادی ضعیف، بیماری روانی و اعتیاد افراد خانواده، و پدر الکلی، عدم دسترسی به سیستم‌های حمایتی مرتبط با انواع کودک‌آزاری، و انزوای اجتماعی؛ زارع مقدم (۱۳۹۳) در زندگی در محیط‌های ناسالم؛ و حالت پرخاشگری و خرابکاری پسران؛ جابرزاده انصاری (۱۳۹۴) در اثربخشی آموزش پیشگیری و تربیت جنسی کودکان بر افزایش دانش و نگرش جنسی مادران و دانش‌افزایی کودکان در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی؛ علیرضایی و میرزایی نجم‌آبادی (۱۳۹۸) در افزایش آگاهی، نگرش و یادگیری رفتارهای خودمراقبتی در کودکان؛ برنامه‌های آموزشی مبتنی بر مدرسه در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی از کودکان؛ توجه بیشتر به آموزش برنامه‌ها و ترکیب آن با مهارت‌های عملی مناسب؛ تاماراکسا و همکاران (۲۰۱۴) در مهارت‌های آموزش جنسی؛ رشد مهارت آموزش جنسی با برنامه آموزش جنسی معلم- رهبر، آموزش مسائل جنسی و خودکارآمدی درک شده آموزش جنسی و حساسیت فرهنگی آموزش نگرش و خودکارآمدی آموزش را برای ترویج آموزش جنسی در میان معلمان؛ آبید، موگانیزی و همکاران (۲۰۱۴) در فرسایش هنجارهای اجتماعی جهانی شدن، فقر، آسیب‌پذیری کودکان، مواد مخدر و الکل، آموزش جامع برای بالا بردن دانش خود از خشونت‌های جنسی و عواقب آن؛ اونجیت (۲۰۱۵) در ابعاد اجتماعی و فرهنگی روابط جنسی نوجوانان؛ آموزش مسائل جنسی مناسب به کودکان در سطح خانواده، اطلاعات نادرست، دانش و تجربه جنسی از دوستان نگرش و درک نادرست نوجوانان از مسائل جنسی خود؛ مک درموت و همکاران (۲۰۱۵) در تأثیر برنامه‌های مرتبط با ارتقاء سلامت و آموزش بهداشت بر تعامل اجتماعی و تجارب جنسی؛ منیک و همکاران (۲۰۱۵) عوامل سطح جامعه (قرار گرفتن در معرض آزار و اذیت و خشونت‌های جنسی)؛ و آلاگیا و همکاران (۲۰۱۹) در جهت گیری اجتماعی- اکولوژیکی، عوامل زمینه‌ای و فرهنگی در افشای سوءاستفاده جنسی از کودکان؛ اسکوگلیو و همکاران (۲۰۲۱) در ارتباط با عوامل حفاظتی مراقبت والدین، بدرفتاری همزمان در خانه، رفتار جنسی پرخطر (به ویژه در نوجوانی)، اختلال استرس پس از سانحه، اختلال در تنظیم هیجان و سایر راهکارهای مقابله ناسازگارانه؛ پتل و روسچ (۲۰۲۲) در ارتباط با شیوع خشونت جنسی با تسهیل فناوری و سلامت روان؛ و بروان و همکاران (۲۰۲۲) در ارتباط با ویژگی‌های مرتبط با زمینه مداخلات و خطرات و آسیب‌های بالقوه مرتبط با تکمیل مداخلات همپوشی تلویحی دارد. سرانجام، بر اساس مجموع یافته‌های تحقیق حاضر، در ارتباط با عوامل محیطی و عوامل اجتماعی (موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:

- ۱) آموزش نوجوانان در ارتباط با مسائل جنسی، مهارت نه گفتن و فریب نخوردن از وعده‌های فریبنده، انتخاب دوستان مناسب و خنثی کردن اطلاعات نادرست همسالان در ارتباط با عامل محیطی دوستان ناباب
- ۲) آگاهی‌بخشی در مورد پیامدهای مصرف مواد مخدر، سالم‌سازی محیط اجتماعی و مدرسه و تسهیل شرایط استفاده از برنامه‌های غنی‌سازی اوقات فراغت و مسابقات علمی، فرهنگی و ورزشی در ارتباط با عامل محیطی مصرف مواد مخدر
- ۳) تقویت مهارت‌های ارتباطی افراد از جمله مهارت‌های زندگی و موازین اخلاقی در ارتباط با عامل تجربه دوستی

- ۴) تولید محتوای آموزشی، برنامه‌های درسی و فرهنگ‌سازی آموزشی و رسانه‌ای در ارتباط با عامل محیطی ضعف آموزشی
- ۵) آموزش خانواده‌ها از طریق رسانه‌ها و یا جلسات مشاوره انفرادی و گروهی در مورد تقویت ارتباطشان با فرزندان، ارتباط منطقی و پرهیز از افراط و تفریط در سخت‌گیری بیش‌از یا نظارت ضعیف والدین، کاهش فضای ترس و تنبیه از سوی والدین و تدابیر حمایتی برای جلوگیری از فرار نوجوانان از خانه در ارتباط با عامل اجتماعی خشونت جنسی
- ۶) کاهش فشار روانی و کاهش کمبود و خلاء عاطفی از طرف خانواده و تقویت مهارت‌های مقاومت و اجتناب در برابر وعده‌های فریبنده در ارتباط با عامل اجتماعی وعده ازدواج
- ۷) ایجاد فرصت‌های برابر اجتماعی پسران و دختران در جامعه و مشارکت در مسئولیت‌های اجتماعی و گروهی با همکاری خانواده و مدارس در ارتباط با عامل تبعیض جنسیتی

۱. ملاحظات اخلاقی

مشارکت در تحقیق داوطلبانه و با رضایت همراه بود. انجام مصاحبه با هماهنگی و تعیین وقت قبلی انجام گرفت. قبل از ضبط مصاحبه از مصاحبه شونده‌گان اجازه گرفته شد و پژوهشگران ضمن رعایت اصول رازداری و داشتن رویکردی حمایتی و همدلانه و فضایی مبتنی بر اعتماد، متعهد شدند امکان سوءاستفاده یا انتشار بدون مجوز فایل مصاحبه تحت هیچ شرایطی فراهم نگردد.

۲. تشکر و قدردانی و حمایت مالی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دوره دکترای تخصصی نویسنده اول مقاله در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) بود. بدین وسیله از تمام مصاحبه شونده‌گان در پژوهش و خانواده‌های آنان که جهت اجرای پژوهش همکاری داشتند، قدردانی به عمل می‌آید. در این پژوهش از حمایت مالی هیچ نهاد دولتی و خصوصی استفاده نشد و هزینه‌های پژوهشی بر عهده پژوهشگران بوده است.

۳. تعارض منافع

در انجام این پژوهش، پژوهشگران هیچگونه تعارض منافی با هیچ فرد، گروه یا سازمانی نداشتند.

منابع

- ابراهیمی قوام، ص.، و خطیب زاده، م. (۱۳۹۲). بررسی وضعیت خانوادگی دختران فراری با تاکید بر سوءاستفاده از آنان. *دوفصلنامه علمی مطالعات پلیس زن*، ۱۳۹۲(۱۹)، ۷۸-۹۲. http://ps.jrl.police.ir/article_11164.html
- جابرزاده انصاری، ش. (۱۳۹۴). اثربخشی آموزش تربیت جنسی کودکان بر افزایش دانش و نگرش جنسی مادران و دانش‌افزایی کودکان در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا (س).
- حبیبی، س.، فلاح، م. ح.، و عمویپور، م. (۱۳۹۶). اثرات سوء کودک آزاری بر ویژگی‌های شخصیتی کودکان. *فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی*، ۱۳۰-۱۰۶. (۲)۳ <http://www.uctjournals.com/farsi/archive/psychology/1396/summer/10.pdf>
- حلاج‌زاده، ه.، شادمنفعت، م.، و کبیری، س. (۱۳۹۷). تأثیر سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی بر آگاهی و عملکرد والدین نسبت به مسئله کودک آزاری. *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۱۳۸-۱۱۵. (۱۲)۵ <https://doi.org/10.22080/ssi.1970.2135>
- خدایاری فرد، م.، و عابدینی، ی. (۱۳۹۴). *نظریه‌ها و اصول خانواده درمانی و کاربرد آن در درمان اختلالات کودکان و نوجوانان*. چاپ دوم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- خسروانی، ف.، ملک پور، م.، عابدی، ا.، و حریری، م. (۱۳۹۲). مقایسه انواع کودک آزاری در افراد معتاد و عادی. *رفاه اجتماعی*، ۱۳(۴)، ۲۴۵-۲۲۹. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1239-fa.html>

زارع مقدم، ع. ا. (۱۳۹۳). شناسایی عوامل هشدار دهنده در بروز آزار جنسی کودکان کم توان ذهنی دیر آموز. نخستین همایش ملی توانمندسازی فردی اجتماعی افراد با نیازهای ویژه، خراسان جنوبی - قاین، ۲۳ مهر ۱۳۹۳، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قاینات.

https://www.civilica.com/Paper-ISEPP01-ISEPP01_165.html

سادوک، ب. ج، سادوک، و. آ، و روئیز، پ. (۱۴۰۰). خلاصه روانپزشکی: علوم رفتاری روانپزشکی بالینی (جلد ۱). ترجمه، فرزین رضاعی (انتشار به زبان اصلی - ۲۰۱۵). تهران: انتشارات ارجمند.

عباسی، م. (۱۳۹۵). مطالعه کودک آزاری از نظر ریز سیستم خانواده و عوامل مرتبط به آن (با تاکید بر مداخلات مددکاری اجتماعی). سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، ۱۶ خرداد ۱۳۹۵، باتومی، گرجستان.

<https://civilica.com/doc/549481>

علیرضایی، س. و میرزایی نجم‌آبادی، خ. (۱۳۹۸). تأثیر برنامه‌های آموزشی مبتنی بر مدرسه در پیشگیری از سوءاستفاده جنسی از کودکان: مطالعه مروری نظام مند. سلامت روان کودک، ۳(۳)، ۳۰۸-۳۱۹. <http://dx.doi.org/10.29252/jcmh.6.3.26>

محمودی قرائی، ج. (۱۳۹۶). سوء استفاده جنسی از کودکان: روش‌های پیشگیری از کودک‌آزاری جنسی و نحوه مواجهه با آن. تهران: نشر قطره.

عبادی، ش، مدنی، س، و جلیلی، ب. (۱۳۸۴). کودک آزاری در ایران. تهران: انتشارات اکنون.

یوسف‌زاده، ع. (۱۳۹۱). اثربخشی آموزش مؤلفه‌های محافظت از خود بر افزایش دانش و مهارت‌های پیشگیری از آزارگری جنسی در کودکان دختر پیش دبستانی. پایان نامه کارشناسی ارشد در مشاوره خانواده، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.

<https://elmnet.ir/doc/10561066-22012>

References

- Alaggia, R., Collin-Vézina, D., & Lateef, R. (2019). Facilitators and barriers to child sexual abuse (CSA) disclosures: A research update (2000–2016). *Trauma, Violence, & Abuse, 20*(2), 260-283. <https://doi.org/10.1177/1524838017697312>
- Abbasi, M. (2016), the study of child abuse from the perspective of the family microsystem and its related factors (with an emphasis on social work interventions), the third international conference on Modern researches in Management, economics, and human sciences (June 16, 2015), Batumi, Georgia. <https://civilica.com/doc/549481> (In Persian)
- Abeid, M., Muganyizi, P., Olsson, P., Darj, E., & Axemo, P. (2014). Community perceptions of rape and child sexual abuse: a qualitative study in rural Tanzania. *BMC International Health and Human Rights, 14*, 23. <https://doi.org/10.1186/1472-698X-14-23>
- Alirezaei, S., & Mirzaei Najmabadi, Kh. (2018). The effect of school-based educational programs in the prevention of child sexual abuse: a systematic review. *Child's Mental Health, 6*(3), 319-308. <http://dx.doi.org/10.29252/jcmh.6.3.26> (In Persian)
- Ashby, B. D., & Kaul, P. (2016). Post-traumatic stress disorder after sexual abuse in adolescent girls. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology, 29*(6), 531-536. <https://doi.org/10.1016/j.jpag.2016.01.127>
- Brown, S. J., Carter, G. J., Halliwell, G., Brown, K., Caswell, R., Howarth, E., Feder G., & O'Doherty, L. (2022). Survivor, family and professional experiences of psychosocial interventions for sexual abuse and violence: a qualitative evidence synthesis. *Cochrane Database of Systematic Reviews, 10*(10). CD013648. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD013648.pub2>
- Dworkin, E. R., Krahé, B., & Zinzow, H. (2021). The global prevalence of sexual assault: A systematic review of international research since 2010. *Psychology of Violence, 11*(5), 497-508. <https://doi.org/10.1037/vio0000374>
- Ebrahimi-qavam, S., & Khatibzadeh, M. (2013). Investigating family status of run-away girls with emphasis on their abuse. *Policewomen Studies Journal, 1392*(19), 78-92. http://ps.jrl.police.ir/article_11164.html?lang=en (In Persian).

- Habibi, S., Falah, M.H., & Amopour, M. (2016). The adverse effects of child abuse on children's personality traits. *Quarterly Journal of Psychology and Educational Sciences*, 3(2), 106-120. <http://www.uctjournals.com/farsi/archive/psychology/1396/summer/10.pdf> (In Persian)
- Hallajzadeh, H., Shadmanfaat, S. M., & Kabiri, S. (2019). The Impact of Social and Cultural Capital on Parental Knowledge and Practice on Child Abuse (The Case Study of Rasht City). *Sociology of Social Institutions*, 5(12), 115-138. <https://doi.org/10.22080/ssi.1970.2135> (In Persian)
- Hébert, M., Lapierre, A., MacIntosh, H. B., & Ménard, A. D. (2021). A review of mediators in the association between child sexual abuse and revictimization in romantic relationships. *Journal of Child Sexual Abuse*, 30(4), 385-406. <https://doi.org/10.1080/10538712.2020.1801936>
- Irenyi, M., Bromfield, L., Beyer, L., & Higgins, D. (2006). Child maltreatment in organizations: Risk factors and strategies for prevention. *Child Abuse Prevention*, 2(5), 1-23. https://aifs.gov.au/sites/default/files/publication-documents/issues25_0.pdf
- Jaberzadeh Ansari, sh. (2014). The effectiveness of children's sex education training on increasing mothers' sexual knowledge and attitudes and increasing children's knowledge in preventing sexual abuse. Master's thesis in family counseling, Al-Zahra University. (In Persian)
- Khodayari-Fard, M., & Abedini, Y. (2014). Theories and principles of family therapy and its application in treating disorders of children and adolescents. second edition. Tehran: University of Tehran Press. (In Persian) <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1239-fa.html>
- Khosravani F, Malekpour M, Abedi A, Hariri M. (2013). The Comparison of Child Abuse Styles between Addicted and Normal Individuals. *Social Welfare Quarterly*, 13(48), 229-245. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1239-en.html> (In Persian)
- Langevin, R., Kenny, S., Kern, A., Kingsland, E., & Pennestri, M. H. (2022). Sexual abuse and sleep in children and adolescents: a systematic review. *Sleep Medicine Reviews*, 6(4), 101628. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2022.101628>
- Lewis, T., McElroy, E., Harlaar, N., & Runyan, D. (2016). Does the impact of child sexual abuse differ from maltreated but non-sexually abused children? A prospective examination of the impact of child sexual abuse on internalizing and externalizing behavior problems. *Child Abuse & Neglect*, 51, 31-40. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.11.016>
- McDermott, S., Martin, M., Weinrich, M., & Kelly, M. (2015). Program evaluation of a sex education curriculum for women with mental retardation. *Research in Developmental Disabilities*, 20(2), 93-106. [https://doi.org/10.1016/S0891-4222\(98\)00035-3](https://doi.org/10.1016/S0891-4222(98)00035-3)
- Madani, S., Ebadi, S., & Jalili, B. (2004). *Child abuse in Iran*. Tehran: Aknoon Publications. (In Persian)
- Mahmoudi Qarai, J. (2016). *Sexual abuse of children: ways to prevent child sexual abuse and how to deal with it*. Tehran: Ghatre. (In Persian)
- Manay, N., & Collin-Vézina, D. (2021). Recipients of children's and adolescents' disclosures of childhood sexual abuse: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 116(pt 1), 104192. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104192>
- McTavish, J. R., Santesso, N., Amin, A., Reijnders, M., Ali, M. U., Fitzpatrick-Lewis, D., & MacMillan, H. L. (2021). Psychosocial interventions for responding to child sexual abuse: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 116(pt 1), 104203. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104203>
- Meinck, F., Cluver, L. D., Boyes, M. E., & Mhlongo, E. L. (2015). Risk and protective factors for physical and sexual abuse of children and adolescents in Africa: A review and implications for practice. *Trauma, Violence, & Abuse*, 16(1), 81-107. <https://doi.org/10.1177/1524838014523336>

- Ounjit, W. (2015). Social and cultural dimensions of adolescent sexual relationships in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 171, 606-612. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.167>
- Patel, U., & Roesch, R. (2022). The prevalence of technology-facilitated sexual violence: A meta-analysis and systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(2), 428-443. <https://doi.org/10.1177/1524838020958057>
- Scoglio, A. A., Kraus, S. W., Saczynski, J., Jooma, S., & Molnar, B. E. (2021). A systematic review of risk and protective factors for revictimization after child sexual abuse. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(1), 41-53. <https://doi.org/10.1177/1524838018823274>
- Sadock, B. J., Sadock, V. A., & Ruiz, P. (2015). *Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry* (11th ed.). Translated by Farzin Rezaei (2020). Tehran: Arajmand Publications. (In Persian)
- Thammaraksa, P., Powwattana, A., Lagampan, S., & Thaingtham, W. (2014). Helping teachers conduct sex education in secondary schools in Thailand: overcoming culturally sensitive barriers to sex education. *Asian Nursing Research*, 8(2), 99-104. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2014.04.001>
- Yousefzadeh, A. (2011). The effectiveness of teaching self-protection components on increasing the knowledge and skills of preventing sexual harassment in preschool girls. Master's thesis in family counseling, Allameh Tabatabai University, Tehran. (In Persian)
- Zare Moghadam, A. A. (2014). *Identifying warning factors in the incidence of sexual abuse of mentally retarded children*. The first national conference on individual and social empowerment of people with special needs, South Khorasan - Qain, Islamic Azad University, Qainat branch (October 23, 2014). https://www.civilica.com/Paper-ISEPP01-ISEPP01_165.html (In Persian)

A Phenomenological Study of Girl Teenagers' Experience on Environmental and Social Factors Underlying Sexual Abuse

Zahra Mohammadi¹ , Mahmoud Goudarzi^{2*} , Khodabakhsh Ahmadi³ , Hamzeh Ahmadian⁴ , Seyed Mehdi Saberi⁵

Aim

It needed to study children and adolescents who experienced sexual abuse and the source for recognizing the experience and pathology of sexual abuse. Sexual abuse has profound long-term and short-term effects on the psychological functioning of children and adolescents (Khodayari-Fard, & Abedini, 2015). Numerous studies have shown that 51% to 79% of children sexually abused show psychological symptoms (Mahmoudi-Qaraei, 2017). The present study was to identify the risky factors in adolescent sexual abuse. There are the following questions:

- 1) What are the environmental factors underlying sexual abuse in adolescents?
- 2) What are the social factors underlying sexual abuse in adolescents?

Methodology

The approach of the present study was qualitative. Its strategy was phenomenological. A targeted sampling of critical cases, 14 adolescent victims who experienced sexual harassment and abuse based on reference to the Legal Medicine Center in Tehran, was completed based on theoretical saturation in the 2022-2023 academic year. The data collection tool was a semi-structured interview. It was audio-recorded and then converted into text. Then, the data were as concepts and categories. The data analysis in the present study is exploratory because it examines the context of the sexual abuse of adolescents and expands the existing literature offering a new perspective on the sexual abuse of adolescents. This study emphasizes the nature of the lived experience of adolescents in the field of sexual abuse, so the method was phenomenological.

Findings

Based on the research findings from data analysis and coding, teenagers participating in this research believe that the underlying factors of sexual abuse in childhood and adolescence include (1) environmental factors (unfriendly friends, drug use drugs, experiences of friendship with the opposite sex, poor education, and unhealthy environment) and (2) social factors (sex discrimination, promise of marriage, and sexual violence) are debatable.

The findings are interpretable from a psychological point of view, part of the concepts of environmental and social factors, including sexual violence, in the form of revenge theory. Therefore, it is necessary to analyze and analyze the violent behavior of people in terms of personality and psychological backgrounds to identify and treat its roots. Because this sexual violence based on the theory of revenge is rooted in internal anger, psychological pressure, and other individual factors that increase the possibility of sexual abuse through repetition and reproduction of violent behavior. According to modeling theory, victims of sexual abuse were influenced negatively by bad friends or poor and incorrect education in environmental and social factors.

Conclusion

The environmental and social factors underlying sexual abuse in the findings of the current research within the themes and concepts of Ounjit (2015) on the social and cultural dimensions of sexual

relationships of adolescents; Teaching appropriate sexual issues to children at the family level, misinformation, sexual knowledge and experience from friends, attitudes and misconceptions of teenagers about their own sexual problems; McDermott et al. (2015) on the impact of programs related to health promotion and health education on social interaction and sexual experiences; Manik et al. (2015) community level factors (exposure to harassment and sexual violence); Alirezaei and Mirzaei Najmabadi (2018) in increasing awareness, attitude and learning self-care behaviors in children; School-based educational programs to prevent sexual abuse of children; Paying more attention to program training and combining it with appropriate practical skills; Alagia et al. (2019) in social-ecological orientation, contextual and cultural factors in exposing sexual abuse of children; Scoglio et al. (2021) in relation to the protective themes of parental care, concurrent maltreatment at home, high-risk sexual behavior (especially in adolescence), post-traumatic stress disorder, emotion regulation disorder, and other maladaptive coping strategies; Patel and Roesch (2022) regarding the prevalence of technology-facilitated sexual violence and mental health; and Brown et al. (2022) in relation to the characteristics related to the context of the interventions and the risks and potential harms to the completion of the interventions have an implicit overlap. Finally, Practical suggestions are as follows:

- 1) Training teenagers in connection with sexual issues, the skill of saying no, and not being deceived by deceptive promises.
- 2) Raising awareness about the consequences of drug use, making the social and school environment healthier.
- 3) Strengthening adolescents' communication skills, including life skills and moral standards to the factor of friendship experience
- 4) Production of educational contents, curricula, education, and media culture concerning the environmental factor of education weakness.
- 5) Educating families through the media or individual and group counseling sessions about strengthening their relationship with their children.
- 6) Creating equal social opportunities for boys and girls and participation in social responsibilities with family and schools to avoid gender discrimination.

Keywords: Adolescents, Environmental and Social factors, Girls, Sexual Abuse, Underlying Factors.

Ethical Considerations

All the necessary compromises for observing research ethics observed in this article

Acknowledgments

Researchers would like to thank all the dear participants and their families who sincerely contributed to this research.

Conflict of Interest

Researchers allow the journal to publish this article. The authors declare that they have no conflict of interest.